

ПАРЕМІЇ З КОНЦЕПТОМ «ПРАЦЯ» В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Прислів'я та приказки ще здавна були відображенням народного життя, культури та правил поведінки у суспільстві. Вони не лише описують та віддзеркалюють діяльність певного народу, а й відтворюють вірування, переконання та моральні цінності конкретного етносу.

Питання належності паремій до фразеологічного фонду мови наразі залишається контрверсійним. Так, деякі науковці вважають прислів'я та приказки частиною фразеології. Інші ж, навпаки, виводять їх за межі фразеологічного фонду мови. На думку професора О. О. Селіванової, таке виокремлення є «невиправданим, оскільки паремії та фразеологізми об'єднують ознаки відтворюваності, стійкості, культурної маркованості, а також високий рівень кумулятивності та трансляторності» [1, 645].

Метою нашої розвідки є аналіз українських та німецьких паремій, що містять концепт «праця», з огляду на способи їх відтворення мовою перекладу.

На якість життя народу впливають багато чинників, проте одним із найважливіших є аспект праці, позаяк праця є невід'ємною частиною життя кожної людини. Тому концепт «праця» посідає чільне місце у пареміології різних народів. Український та німецький народи не є винятком.

Порівняймо кілька приказок. Ось, наприклад, німецька паремія «*Der Mensch ist zur Arbeit geboren, wie der Vogel zum Fliegen*» [2, 123], перекладається як «*Людина народжена для праці, як пташка для польоту*» [Там само]. Тут застосовується метод калькування. Тобто зміст паремії передається покомпонентно в перекладі. Чимало й інших приказок перекладаються у такий спосіб. Наприклад: «*Arbeit hat bittere Wurzel, aber süße Frucht*» – «*Праця має гіркий корінь, та солодкий плід*» [2, 124], або ж «*Arbeit bringt Brot, Faulenzen Hungersnot*», що перекладається як «*Праця приносить хліб, а неробство – голод*» [Там само].

Німецька приказка: «*Ohne Fleiss kein Preis*» (буквально: без зусиль немає нагороди) має український відповідник: «*Без труда нема плода*» [3, 68]. Ці паремії тотожні за значенням, проте мають різну образну основу.

Звичайно існують повні еквіваленти, тому завданням перекладача є дібрати відповідний варіант. Наприклад, німецьке прислів'я: «*Wer nicht arbeitet, soll auch nicht essen*» [2, 124], у перекладі звучить як: «*Хто не працює, той не їсть*» [3, 65]. Це паремії із однаковим значенням, стилістичним відтінком і внутрішньою формою.

Цікавим є наступний приклад, позаяк прислів'ю оригіналу відповідає прислів'я в перекладі з однаковим значенням і стилістичним відтінком, але різним лексичним наповненням (часткові еквіваленти): «*Faul kriegt wenig ins Maul*» [2, 125], (буквально: у лінивого мало в роті) перекладається як «*Лінивий отримує мало їжі*» [Там само].

Отже, проаналізувавши паремії з концептом «праця» в німецькій та українській мовах, можна зробити висновок, що існують повні еквіваленти паремій двох етносів, існують часткові та перекладені покомпонентно. Праця завжди шанувалась, саме тому в Україні скажуть: «*Маленька праця краща за велике безділля*», а в Німеччині – «*Arbeit schändet nicht*» (буквально: праця не ганьбить).

Список використаної літератури:

1. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія / Селіванова О. О. – Полтава : Довкілля-К, 2006. – 716 с.
2. Кудіна О. Ф. Перлини народної мудрості. Німецькі прислів'я та приказки / О. Ф. Кудіна, О. П. Пророченко. – Вінниця: Нова Книга, 2005. – 320 с.
3. Народ скаже – як зав'яже: Українські народні прислів'я, приказки, загадки, скоромовки / упоряд. Н. С. Шумада. – К. : Веселка, 1985. – 173 с.